

Інформація за результатами надання методичної допомоги Господарському суду Дніпропетровської області з питань застосування банківського та корпоративного законодавства

Надання методичної допомоги місцевому суду з метою однакового застосування норм Конституції та законів України під час розгляду справ зі спорів, пов'язаних із застосуванням банківського та корпоративного законодавства, а також вивчення стану організаційної роботи з дотримання вимог процесуального законодавства під час розгляду спорів зазначених категорій – такою була мета поїздки робочої групи Вищого господарського суду України (далі – ВГСУ) до Господарського суду Дніпропетровської області (далі – ГС Дніпропетровської області).

Робоча група ВСГУ перебувала в ГС Дніпропетровської області з 19 по 23 жовтня 2015 р. До її складу увійшли керівник робочої групи, секретар першої судової палати, суддя **Валерій Картере**, начальник управління забезпечення роботи першої судової палати **Дмитро Умрихін** та головний спеціаліст того ж управління **Олеся Лукомська**. Поїздка робочої групи відбувалась на виконання плану роботи ВГСУ на 2015 р.

З метою окреслення кола основних питань, які потребують методичного опрацювання та надання методичної допомоги, 20.10.2015 р. та 21.10.2015 р. робочою групою ВГСУ проведено наради із суддями ГС Дніпропетровської області, до спеціалізації яких належить розгляд справ зі спорів, пов'язаних із застосуванням банківського та корпоративного законодавства. За результатами нарад визначено найбільш гострі питання судової практики з розгляду спорів відповідних категорій. Також за ініціативи голови Дніпропетровського апеляційного господарського суду та за погодженням з головою ГС Дніпропетровської області вирішено провести обговорення цих питань у

рамках круглого столу в приміщенні Дніпропетровського апеляційного господарського суду.

22 жовтня 2015 р. відбувся круглий стіл, в якому взяли участь заступник голови Дніпропетровського апеляційного господарського суду **Іван Науменко**, голова ГС Дніпропетровської області **Володимир Тарчук**, судді місцевого та апеляційного господарських судів.

Присутніх поінформовано про діяльність ВГСУ, план роботи касаційної інстанції, роботу пленуму (постанови пленуму) тощо. Окрему увагу приділено з'ясуванню проблемних питань, які виникають у суддів під час вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням банківського та корпоративного законодавства.

Секретар першої судової палати, суддя **Валерій Картере** (керівник робочої групи) з метою забезпечення однакового застосування банківського законодавства під час розгляду справ відповідної категорії обговорив з учасниками заходу найбільш спірні та проблемні питання.

Так, у практиці місцевого суду постало питання щодо можливості застосування до правовідносин за участю банківської установи, в якій запроваджено тимчасову адміністрацію, ст. 606 ЦК України та уникнення при цьому підміни поняття «зарахування» (однорідних зустрічних вимог) на «поєднання» (боржника та кредитора в одній особі).

Валерій Картере нагадав, що відповідно до ст. 606 ЦК України зобов'язання припиняється поєднанням боржника і кредитора в одній особі. Вказана підстава припинення цивільно-правового зобов'язання належить

до групи підстав, що не є правочинами і не залежать від волі сторін. Ця стаття застосовується судом до спірних правовідносин у разі, якщо до сторони, яка є боржником, переходить зобов'язання іншої особи відповідно до будь-якої підстави, зазначененої в законі, та якщо при цьому один із суб'єктів правовідносин у зв'язку з визначеними в законі обставинами зникає і з двох самостійних суб'єктів залишається (утворюється) один, в якому поєднується боржник і кредитор. Саме в такому разі підстава припинення цивільно-правового зобов'язання не залежатиме від волі сторін.

Отже, у випадку, коли у боржника є зобов'язання перед банком за кредитним договором, а у банку – перед боржником за договором банківського рахунку, відповідні два зобов'язання між банком і його боржником не можуть припинятися на підставі ст. 606 ЦК України, оскільки зазначена стаття до таких правовідносин не застосовується. *Такий висновок підтверджується і практикою ВГСУ, викладеною у постанові від 18.03.2015 р. у справі № 916/2438/14.*

Присутні дійшли висновку, що вказана позиція ВГСУ є обґрунтованою, адже поєднання боржника і кредитора може бути лише у межах одного договору (зобов'язання). Натомість, застосовуючи правову конструкцію, яка передбачена ст. 606 ЦК України, до правовідносин, коли вкладник за договором банківського вкладу одночасно є боржником за кредитним договором, сторони в дійсності намагаються вести мову про припинення зобов'язання шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог, що передбачено ст. 601 ЦК України. Проте, незважаючи на вказані висновки ВГСУ та фактичну неможливість припинення зобов'язань за кредитними договорами на підставі ст. 606 ЦК України, законодавцем закріплено неможливість застосування зазначененої конструкції та внесено відповідні зміни 16.07.2015 р. до ст. 36 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».

Жваве обговорення викликало питання про те, чи є вимоги позивача до відповідача майновими вимогами у разі, якщо між сторонами склалися зобов'язальні правовідносини на підставі договору банківського рахунку під час проведення процедури виведення неплатоспроможного банку з ринку та запровадження тимчасової адміністрації?

Проаналізувавши правові позиції ВСУ та ВГСУ¹, судді дійшли висновку, що системний аналіз положень ЦК України, законів України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» і «Про банки і банківську діяльність» свідчить про те, що між сторонами склалися зобов'язальні правовідносини на підставі договору банківського рахунку, які носять майново-грошовий характер, а відтак позивач у спорі про зобов'язання вчинити дії, а саме: передати грошові кошти з поточного рахунку, виступає кредитором за майновою вимогою з розпорядження належними йому коштами.

Якщо позивач звертається до відповідача з вимогою здійснити передачу грошових коштів за договором банківського рахунка у період запровадження у банку тимчасової адміністрації, то виконання зазначененої операції банком обмежується положеннями п. 1 ч. 5 ст. 36 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб».

Керівник робочої групи довів до відома суддів ГС Дніпропетровської області порядок застосування наслідків нікчемності такого правочину в разі, якщо під час розгляду справи в суді першої інстанції відповідач уже знаходився на стадії ліквідації, а не тимчасової адміністрації.

Положеннями ч. 2 ст. 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» унормовано, що протягом дії тимчасової адміністрації уповноважена особа Фонду зобов'язана забезпечити перевірку правочинів (у тому числі договорів), вчинених (укладених) банком протягом одного року до дня впровадження тимчасової адміні-

¹ Наприклад: постанови ВСУ у справах № 910/9231/14 від 01.04.2015 р., № 910/5560/14 від 01.04.2015 р., № 910/9234/14 від 22.04.2015 р., № 910/11139/14 від 20.05.2015 р., № 910/12766/14 від 27.05.2015 р. тощо, та інформаційний лист ВГСУ від 20.10.2015 р. № 01-06/1837/15.

страції банку, на предмет виявлення право-чинів (у тому числі договорів), що є нікчемними, з підстав, визначених ч. 3 цієї статті. Однією з підстав нікчемності правочинів (договорів) є прийняття банком на себе зобов'язання (застава, порука, гарантія, притримання, факторинг тощо) щодо забезпечення виконання грошових вимог у іншому порядку, ніж здійснення кредитних операцій відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» (ч. 3 ст. 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»).

Таким чином, якщо під час розгляду справи в суді першої інстанції відповідач вже знаходиться у стадії ліквідації, а не тимчасової адміністрації, то посилання останнього на ч. 3 ст. 38 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» як на підставу до визнання договорів застави є нікчемними та безпідставними, оскільки заявили про їх нікчемність Уповноважена особа Фонду повинна була протягом дії тимчасової адміністрації¹.

Учасники круглого столу також обговорили окремі аспекти зазначення урішен-ні суду початкової ціни предмета іпотеки для його подальшої реалізації.

Під час визначення початкової ціни предмета іпотеки необхідно виходити з того, що відповідно до ч. 6 ст. 38 Закону України «Про іпотеку» ціна продажу предмета іпотеки встановлюється за згодою між іпотекодавцем та іпотекодержателем або на підставі оцінки майна суб’єктом оціночної діяльності на рівні, що не нижчий за звичайні ціни на цей вид майна. Однак у разі задоволення судом позову про звернення стягнення на предмет іпотеки згідно з ч. 1 ст. 39 вказаного Закону в рішенні суду потрібно зазначати, серед іншого, початкову ціну предмета іпотеки для його подальшої реалізації.

У разі знаходження майна на території проведення антитерористичної операції, то відповідно до ст. 9 Закону України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» протягом терміну дії цього Закону щодо нерухомого майна, розта-

шованого на території проведення АТО, що належить громадянам України (у тому числі фізичним особам-підприємцям) або юридичним особам-суб’єктам малого і середнього підприємництва та перебуває в іпотеці, зупиняється дія ст. 37 (у частині реалізації права іпотекодержателя на набуття права власності на предмет іпотеки), ст. 38 (у частині реалізації права іпотекодержателя на продаж предмета іпотеки), ст. 40 (у частині виселення мешканців із житлових будинків та приміщень, переданих в іпотеку, щодо яких є судове рішення про звернення стягнення на такі об’єкти), статей 41, 43–47 (у частині реалізації предмета іпотеки на прилюдних торгах) Закону України «Про іпотеку».

Щодо можливості прийняття судом рішення Фонду про визнання правочину нікчемним у якості факту присутні зазнали, що якщо позивач посилається на нікчемність правочину для обґрунтування іншої заявленої вимоги, господарський суд не вправі посилатися на відсутність судового рішення про встановлення нікчемності правочину, а має дати належну оцінку доводам позивача.

Відповідно до ст. 204 ЦК України право-чин є правомірним, якщо його недійність прямо не встановлена законом, або він не визнаний судом недійсним.

За приписами положень ч. 2 ст. 215 ЦК України недійсним є правочин, якщо його недійність встановлена законом (нікчемний правочин). У цьому разі визнання такого правочину недійсним судом не вимагається.

Згідно з ч. 1 ст. 216 ЦК України недійсний правочин не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов’язані з його недійсністю. У разі недійсності правочину кожна із сторін зобов’язана повернути другій стороні в натурі все, що вона одержала на виконання цього правочину, а в разі неможливості такого повернення, зокрема тоді, коли одержане полягає у користуванні майном, виконаній роботі, наданій послузі, – відшкодувати вартість того, що одержано, за цінами, які існують на момент відшкодування.

Частиною 5 ст. 216 ЦК України визначе-

¹ Наприклад: постанова ВГСУ у справі № 910/14439/14 від 11.02.2015 р.

но, що вимога про застосування наслідків недійсності нікчемного правочину може бути пред'явлена будь-якою зainteresованою особою¹.

Учасники круглого столу також порушили питання визначення ставки судово-го збору за подання до господарського суду позовної заяви про зобов'язання перерахувати грошові кошти відповідно до договору банківського рахунку. Суддя **Валерій Картере** зазначив, що наразі пропонується врегулювання цього питання шляхом внесення змін до проекту постанови пленуму ВГСУ від 21.03.2013 р. № 7 «Про деякі питання практики застосування розділу VI Господарського процесуального кодексу України» шляхом доповнення підпункту 2.2.1 підпункту 2.2 п. 2 абзацом наступного змісту: «Позовні заяви про зобов'язання перерахувати грошові кошти відповідно до договору банківського рахунку належать до заяв майнового характеру і оплачуються судовим збором відповідно до підп. 1 п. 2 ч. 2 ст. 4 Закону України «Про судовий збір».

Друга частина круглого столу була присвячена обговоренню актуальних питань **застосування корпоративного законодавства** під час розгляду спорів відповідної категорії. Керівник робочої групи **Валерій Картере** ознайомив суддів місцевого та апеляційного господарських судів з проектом постанови Пленуму ВГСУ «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин» (далі – Проект). Під час підготовки цього Проекту враховано пропозиції та зауваження, що надійшли від місцевих та апеляційних господарських судів.

Зокрема суддя ВГСУ навів положення Проекту щодо того, у яких юридичних особах виникають корпоративні правовідносини, актуальність якого обумовлена новою редакцією п. 4 ч. 1 ст. 12 ГПК України: «Під час визначення підвідомчості справ цієї категорії спорів судам слід керуватися пунктом 4 частини 1 статті 12 ГПК України».

Господарським судам слід враховувати, що з огляду на системний аналіз положень ст. 84 ЦК України, ч. 5 ст. 63, частин 1 та 3 ст. 167

ГК України, Закону України «Про господарські товариства», Закону України «Про акціонерні товариства», статей 1, 19 і частин 1, 6 ст. 20 Закону України «Про фермерське господарство», статей 6, 8, 19 та 21 Закону України «Про кооперацію» корпоративні відносини виникають у господарських товариствах, виробничих кооперативах, фермерських господарствах, приватних підприємствах, заснованих на власності двох або більше осіб.

Валерій Картере також висвітлив питання щодо застосування позовної давності під час вирішення спору про визнання недійсним рішення загальних зборів учасників (акціонерів) товариства. Суддя нагадав, що відповідно до ст. 256 ЦК України позовна давність – це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу. Статтею 257 ЦК України встановлено загальну позовну давність тривалістю три роки. Для окремих видів вимог законом може бути встановлено спеціальну позовну давність: скорочену або більш тривалу порівняно із загальною (ст. 258 ЦК України).

Застосування позовної давності до спорів про визнання недійсним рішення загальних зборів акціонерного товариства (далі – АТ) урегульовано на законодавчому рівні. Відповідно до ч. 1 ст. 50 Закону України «Про акціонерні товариства», якщо рішення загальних зборів або порядок прийняття такого рішення порушують вимоги цього Закону, інших актів законодавства, статуту чи положення про загальні збори АТ, акціонер, права та охоронювані законом інтереси якого порушені таким рішенням, може оскаржити це рішення до суду протягом трьох місяців з дати його прийняття.

Отже, щодо зазначененої категорії спорів законодавець установив спеціальну позовну давність, що узгоджується з положеннями ч. 1 ст. 258 ЦК України. Оскільки на законодавчому рівні не встановлено спеціальну позовну давність для оскарження рішення загальних зборів інших юридичних осіб, має застосовуватися загальна позовна давність у

¹ Наприклад: постанови ВГСУ у справах № 910/20517/14 від 20.05.2015 р., № 910/20516/14 від 08.07.2015 р. тощо.

три роки. З огляду на існування протилежної судової практики щодо вирішення питання застосування позовної давності під час розгляду справ про визнання недійсними рішень загальних зборів учасників господарського товариства, 04.02.2015 р. Верховний Суд України виніс постанову у справі № 902/1699/13, в якій встановив необхідність застосування загальної позовної давності у три роки до відповідної категорії спорів.

Щодо можливості прийняття під час вирішення корпоративного спору як доказу висновку судової експертизи, проведеної в рамках кримінального провадження керівник робочої групи зазначив таке. Згідно з п. 21 постанови Пленуму ВГСУ від 23.03.2012 р. № 4 «Про деякі питання практики призначення судової експертизи» висновок судової експертизи, яку проведено в межах провадження з іншої справи, в тому числі цивільної, кримінальної, адміністративної, оцінюється господарським судом у вирішенні господарського спору на загальних підставах як доказ зі справи, за умови, що цей висновок містить відповіді на питання, які виникають у такому спорі, і поданий до господарського суду в належним чином засвідчений копії.

Пунктом 4 постанови Пленуму ВГСУ від 23.03.2012 р. № 6 «Про судове рішення» передбачено, що господарським судам слід виходити з того, що рішення може ґрунтуватися лише на тих доказах, які були предметом дослідження і оцінки судом. При цьому необхідно мати на увазі, що згідно зі ст. 43 ГПК України наявні докази підлягають оцінці у їх сукупності і жодний доказ не має для господарського суду заздалегідь встановленої сили¹.

Судді місцевого та апеляційного судів порушили питання щодо обсягу попередньої аудиторської перевірки, яку може визначити акціонер (акціонери), який (які) є власником (власниками) більше 10 відсотків простих акцій товариства, перед аудитором (аудиторською фірмою) у випадку проведення перевірки не всієї фінансово-господарської діяльності товариства.

За результатами обговорення цього питання дійшли таких висновків. Відповідно до положень ч. 5 ст. 75 Закону України «Про акціонерні товариства» обсяг аудиторської перевірки визначається у договорі про проведення аудиторської перевірки фінансово-господарської діяльності товариства, який укладається між акціонером (акціонерами), який (які) є власником (власниками) більше 10 відсотків простих акцій товариства з визначенням ним (ними) аудитором (аудиторською фірмою).

Згідно з ч. 6 тієї ж статті товариство зобов'язане протягом 10 днів з дати отримання запиту акціонера (акціонерів) про таку перевірку забезпечити аудитору можливість проведення перевірки. У зазначеній строк виконавчий орган має надати акціонеру (акціонерам) відповідь з інформацією щодо дати початку аудиторської перевірки.

У разі проведення аудиту товариства за заявою акціонера (акціонерів), який (які) є власником (власниками) більше 10 відсотків простих акцій товариства, виконавчий орган товариства на вимогу такого акціонера (акціонерів) зобов'язаний надати завірені підписом уповноваженої особи товариства копії всіх документів протягом п'яти робочих днів з дати отримання відповідного запиту аудитора.

Крім того, **Валерій Картере** звернув увагу присутніх, що саме така правова позиція відображається й у сталій практиці ВГСУ, наприклад, постанови у справах № 906/280/13-г від 09.12.2013 р., № 09/5026/1795/2012 від 10.04.2013 р., № 925/802/13 від 12.05.2014 р. тощо.

Жваву дискусію викликало і питання про те, чи може невідповідність протоколу загальних зборів АТ п. 11 ч. 2 ст. 46 ЗУ «Про акціонерні товариства» бути підставою для визнання недійсними прийнятих загальними зборами рішень, оформленіх цим протоколом, зокрема, якщо останній не містить даних про підсумки голосування із зазначенням результатів голосування з кожного питання порядку денного загальних зборів та/або даних про

¹ Наприклад: постанова ВГСУ у справі № 910/27597/14 від 18.06.2015 р.

прийняті рішення (зміст рішення), однак ці дані містяться у протоколі про підсумки голосування, який є додатком до протоколу загальних зборів АТ.

Суддя ВГСУ зазначив, що під час вирішення цього питання судам необхідно враховувати рекомендації, які містяться у постанові Пленуму ВСУ від 24.10.2008 р. № 13 «Про практику розгляду судами корпоративних спорів». Так, п. 18 Постанови ВСУ наголошує: судам слід враховувати, що не всі порушення законодавства, допущені під час скликання та проведення загальних зборів господарського товариства, є підставою для визнання недійсними прийнятих на них рішень.

Безумовною підставою для визнання недійсними рішень загальних зборів у зв'язку з прямою вказівкою закону є:

- прийняття загальними зборами рішення за відсутності кворому для проведення загальних зборів чи прийняття рішення (статті 41, 42, 59, 60 Закону України «Про господарські товариства»);

- прийняття загальними зборами рішень з питань, не включених до порядку денного загальних зборів товариства (ч. 4 ст. 43 Закону України «Про господарські товариства»);

- прийняття загальними зборами рішення про зміну статутного капіталу товариства, якщо не дотримано процедури надання акціонерам (учасникам) відповідної інформації (статті 40, 45 Закону України «Про господарські товариства»).

Під час вирішення питання про недійсність рішень загальних зборів у зв'язку з іншими порушеннями, допущеними під час скликання та проведення загальних зборів, господарський суд повинен оцінити, наскільки ці порушення могли вплинути на прийняття загальними зборами відповідного рішення. У п. 19 Постанови ВСУ звертається увага на те, що для визнання недійсним рішення загальних зборів товариства необхідно встановити факт порушення цим рішенням прав та законних інтересів участника (акціонера) товариства. Якщо за результатами розгляду справи факт такого порушення не встановлено, господарський суд не має підстав для задоволення позову.

Крім того, учасники круглого столу підкреслили, що у судовому порядку недійсним може бути визнано рішення загальних зборів учасників товариства, а не протокол загальних зборів. Протокол є документом, який фіксує факт прийняття рішення загальними зборами, і не є актом за змістом ст. 20 ГК України.

Не менш дискусійним виявилося і питання про те, яким чином має визначатися кількість голосів учасника товариства, який протягом першого року з дня державної реєстрації товариства не виконав свого обов'язку щодо формування статутного капіталу, а загальні збори учасників товариства не прийняли передбачених ч. 3 ст. 144 ЦК України і ч. 2 ст. 52 Закону України «Про господарські товариства» рішень.

Суддя Валерій Картере звернув увагу присутніх на Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням ТОВ «Ліхтнер Бетон Львів» щодо офіційного тлумачення положень ч. 4 ст. 58, ч. 1 ст. 64 Закону України «Про господарські товариства» від 05.02.2013 р. № 1-рп/2013, в якому зазначено таке. Питання щодо визначення кількості голосів для повноважності загальних зборів учасників Товариства та результатів голосування за прийняття їх рішень у разі, якщо протягом першого року з дня державної реєстрації Товариства учасник не виконав свого обов'язку щодо формування статутного капіталу, а загальні збори учасників Товариства не прийняли передбачених ч. 3 ст. 144 ЦК України і ч. 2 ст. 52 Закону рішень, відповідно до пунктів 7, 8 ч. 1 ст. 92 Конституції України підлягає законодавчому врегулюванню.

Також голова робочої групи навів рекомендації науково-консультативної ради ВГСУ за підсумками засідання секції першої та другої судових палат, яке відбулося 28.11.2013 р. (опубліковано у Віснику господарського судочинства № 2/2014). Провідні науковці у галузі корпоративного права також дійшли висновку, що без внесення змін до законодавства частка учасника, який не сплатив повну її вартість протягом року,

МАТЕРІАЛИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОВЕДЕНИХ ЗАХОДІВ

не може бути змінена автоматично. Під час визначення повноважності загальних зборів учасників товариства та результатів голосування враховується кількість голосів учасників, визначена пропорційно розміру їх часток у статутному капіталі, що встановлений статутом товариства, незалежно від вартості фактично внесених (сплачених) ними вкладів.

З урахуванням наведених позицій сформовано і відповідне роз'яснення у проекті постанови пленуму ВГСУ «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин».

Законодавство не передбачає обмеження кількості голосів учасників ТОВ або ТДВ лише оплаченими частками у статутному капіталі товариства. Відповідно до ч. 4 ст. 58 Закону України «Про господарські товариства» учасники ТОВ або ТДВ мають кількість голосів, пропорційну розміру їх часток у статутному капіталі. Розмір часток кожного з учасників товариства визначається у статуті товариства.

Законодавець врегулював питання щодо строку сплати статутного капіталу (внесення вкладів до статутного капіталу) учасниками ТОВ, обмеживши його одним роком із дня державної реєстрації ТОВ (абз. 1 ч. 3 ст. 144 ЦК України, ч. 1 ст. 52 Закону України «Про господарські товариства»).

У мотивувальній частині Рішення Конституційного Суду України від 05.02.2013 р.

№ 1-рп/2013 підкреслено імперативність норм, закріплених у ч. 3 ст. 144 ЦК України і ч. 2 ст. 52 Закону «Про господарські товариства», якими передбачено дії, які належить робити господарському товариству у разі невнесення (неповного внесення) учасниками своїх вкладів до закінчення встановленого річного строку – загальні збори учасників приймають одне з таких рішень: про виключення зі складу товариства тих учасників, які не внесли (неповністю внесли) свої вклади, та про визначення порядку перерозподілу часток у статутному капіталі; про зменшення статутного капіталу та про визначення порядку перерозподілу часток у статутному капіталі; про ліквідацію товариства.

Отже, у господарського суду відсутні законні підстави для неврахування голосів учасників, які не сплатили або неповністю сплатили вартість своїх часток протягом одного року з дня державної реєстрації товариства під час визначення повноважності загальних зборів.

Підбиваючи підсумки, учасники відзначили велике значення круглого столу, який є вдалою формою взаємодії суддів різних інстанцій на шляху напрацювання однакової практики з розгляду справ, пов’язаних із застосуванням банківського та корпоративного законодавства. Така форма діалогу дозволяє фахово обговорити проблемні питання, які виникають у суддів місцевого суду.

**Матеріали підготовлено Першою судовою палатою
Вищого господарського суду України**